

Asia: VN/19971/2020

Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminta-asetuksen muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuurojen Liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asetuksen muutokseen ja haluaa nostaa muutaman asiakokonaisuuden ministeriön tietoon omana lausuntonaan:

TV-tekstitys

Asetusmuutosta on hankala lukea, sillä se sisältää usean asiakokonaisuuden ja Kuurojen Liitto ry:tä eniten kiinnostava asia eli tv-tekstitys on osin piilotettu. Nykyisen asetuksen 12 §:n kohdalta todetaan vain, ettei sitä ole tarkoitus muuttaa.

Kuurojen Liitto ry ja Kuuloliitto ry ovat käyneet keskustelun Yleisradion kanssa ja saaneet tiedon, että tällä hetkellä Ylellä on mahdollisuus tekstittää suorista lähetyksistä noin 20 %. Yle on kouluttanut uusia tekstittäjiä, joten resurssien kasvun myötä tekstitysmahdollisuus suorien lähetysten osalta on vuoden 2021 alusta nousemassa 40 %:iin. Koska uudella asetuksella ei ole tarkoitus muuttaa 12 §:n sisältöä, se käytännössä tarkoittaa, että Ylen tulisi jo muutaman kuukauden päästä eli tammikuun alusta asti tekstittää kaikki suorat lähetyksensä. Muiden kuin suorien lähetysten osalta Yleisradion tekstitysvelvoite on jo nyt varsin hyvin hoidossa.

Kuten Kuurojen Liitto ry lausunnossaan sähköisen viestinnän palvelulakiin totesi, tekstityksen laatuun tulee kiinnittää huomiota. Yleltä saadun tiedon mukaan tekstittäjän koulutukseen menee noin puoli vuotta eikä siis laadukasta tekstitystä olisi nykyresursseilla luvassa kuin vajaaseen puoleen suorista lähetyksistä. Lisäksi suoran lähetyksen heikkolaatuinenkin tekstitys siirtyisi sellaisenaan uusintalähetykseen ja Areenaan, koska resursseja ei olisi tekstityksen korjaamiseen.

Vain laadukas ja luettava tekstitys hyödyttää liiton edustamaa viittomakielistä yhteisöä. Siksi Kuurojen Liitto ry yhtyy Yleisradion toiveeseen siirtymäajasta ja portaittaisesta tekstitysvelvoitteesta suorien lähetysten osalta. Liitto ehdottaa, että asetusmuutokseen asetetaan uusi määräaikainen tekstitysvelvoite, jolloin v.2021 aikana suorien lähetysten tekstitysvelvoite olisi 50%, vuonna 2022 velvoitteeksi tulisi 75% ja täysi velvoite suorien lähetysten tekstitykseen tulisi voimaan vuoden 2023 aikana. Jotta tilanteesta saataisiin myös siirtymäaikana realistinen kuva, tulisi loppuvuonna 2022 tarkastella tv-tekstitysvelvoitteen tilannetta uudelleen. Tekstitysvelvoitteen toteutumiseen voidaan laskea uusintalähetyksiin lisätty tekstitys, kunhan uusintalähetyksen esitetään 24 tunnin sisällä ensilähetyksestä.

Kuten sähköisen viestinnän palvelulakiin antamassamme lausunnossa todetaan, liitto ei sinänsä vastusta automaattisten tekstitysten käyttöä. Automaattisten tekstitysten vaihtoehtoa voidaankin tarkastella ja kehittää Ylen sisäisessä kehitystyössä suorien lähetysten tekstitysvelvoitteen toteuttamiseksi. On kuitenkin tosiasia, että tällä hetkellä laadukas tekstitys vaatii vielä ihmistyövoimaa.

Alueuutisten tekstitys

Asetukseen on jätetty poikkeus niihin tilanteisiin, joissa tv-tekstitys ei ole tällä hetkellä teknisesti mahdollista toteuttaa (Ylen alueuutiset). Kuurojen Liitto ry ehdottaa, että alueuutisten osalta veloitetaan Yle tiedottamaan samat alueelliset uutiset vähintäänkin tekstimuotoisena sivuillaan. Tämä ei varmasti ole kustannuksiltaan suuri muutos, sillä uutistenlukijoille tehdään tekstit ennen lähetystä valmiiksi ja näitä tekstejä voidaan hyödyntää tekstimuotoisissa alueuutisissa. Lisäksi alueuutisten tekstitys tulisi lisätä seuraavan päivän uusintalähetyksiin, joissa alueuutiset esitetään peräkkäin, ei yhtäaikaisesti kaikille alueille.

Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien televisiointi

Kuurojen Liitto ry:llä ei ole kommentoitavaa ehdotettuun merkittävien tapahtumien listaan. Paralympialaisten lisäämistä listalle tulee tarkastella tulevina vuosina uudemman kerran, sillä vammaisurheilun suurempi näkyvyys muokkaa osaltaan myös yhteiskunnassa olevia ennakkoluuloja ja asenteita vammaisia kohtaan myönteisempään suuntaan.

Kuurojen Liitto ry haluaa kuitenkin muistuttaa, että urheilutapahtumien rajaaminen tv-tekstityksen ulkopuolelle on lähtökohtaisesti syrjivää. Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listalla olevat urheilutapahtumat kiinnostavat myös viittomakielistä yhteisöä ja on kestävämpää, mikäli valtion tasolla katsotaan, ettei tätä yhteisöä tarvitse pitää yhdenvertaisesti tietoisena merkittävistä yhteiskunnallisista urheilusaavutuksista.

Viittomakielinen yhteisö on urheilutapahtumien tekstitystarpeen nostanut useaan otteeseen myös ministeriön tietoisuuteen. Mikäli tässä vaiheessa tekstitysvelvoitetta ei urheilun osalta laajenneta, tulee tilanne korjata kuitenkin säällisessä ajassa.

Muita huomioita asetuksesta

Asetuksessa ei ole kaupallisia kanavia koskevia velvoitteita muilta osin kuin § 9 tv-tekstityksen viitekustannuksina. Suorien lähetysten tekstitysvelvoite tulisi kuitenkin ulottaa myös kaupallisille kanaville, jotta turvataan viittomakielisen yhteisön tiedonsaanti mahdollisimman laaja-alaisesti. Tekstitysvelvoitetavoite tulee myös kaupallisille kanaville määritellä prosentteina ja sen toteutumista tulee seurata vuosittaisella tarkastelulla.

Lisäksi tekstitysvelvoitteen toteutumista tulee seurata nykyistä tehokkaammin ja valvontavastuussa olevan Traficom sivuille tulee läpinäkyvyyden parantamiseksi lisätä vuosittainen tieto siitä, miten Yleisradio sekä kaupalliset kanavat MTV3 ja Nelonen ovat toteuttaneet lakisääteiset tekstitysvelvoitteensa.

Rönnberg Marika
Kuurojen Liitto ry